

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(12:te ärg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

Stockholm 1917, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

Nr 9
September

Prenumerationspris:
1:80 pr helt år, 90 öre pr halvt
och 45 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 15 öre.

Redaktör:
JULIA STROM-OLSSON.
Allm. Tel. K. 47 11

Morgonbris' expedition:
SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36,
Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.
Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.

1917

FOLKETS SAK.

Endast några dagar till och den första valdagen är inne.

Ånyo skall folket välja sina representanter. Riksdagens andra kammare har ju länge kallats folkvald, men valen kunna i verkligheten sägas ha blivit folkets sak i djupare mening, allteftersom arbetareklassen har kunnat sätta in fler och fler representanter att föra sin talan.

Folkets sak! Men kvinnorna stå ännu som åskådare. Ett det för vårt lands inre politik mest betydelsefulla av val skall åter gå förbi, där vi kvinnor med alla våra önskingar och all vår erfarenhet stå utanför, stå maktlösa.

Att i ett sådant viktigt ögonblick vara dömd till sysslolöshet det kännes nästan som ett slags förvisning just

S. Marina: HÖSTLÖV.

som så många gånger framhållits: kvinnorna äro jämställda med dårar och brottslingar, med den skillnaden att vi få taga straffet först innan vi något ont ha gjort.

Och dock är det även för oss kvinnor och för alla de frågor vi kämpa för så viktigt hur valet utfaller.

uttryck åt sina bekymmer och sin ansvarskänsla vid de spontana livsmedelsdemonstrationerna i våras. Härav följer att vi sätta våra förhoppningar till ett lyckligt valresultat — lyckligt för folket om valet kan öka vänsterns makt. Den måhända icke skall kunna ge oss mera bröd, men det bästa

Det rep högern under de sista åren tvinnat åt svenska folket gäller det att slita av. Dyrtidstrycket, brödfrågan hotar att förkväva alla andra. Ingen med aktning för sanning och rätt vågar påstå att kvinnorna kunna stå oberörda och likgiltiga inför de mörka framtidsutsikter vi ha att möta.

Tvärtom, här fordrar man beredskap av kvinnorna. Kvinnorna voro också de första att giva

man kan säga: den skall åtminstone icke giva oss stenar.

Men det går icke heller för oss kvinnor att stirra oss blinda på brödfrågan. Det är på hur valen i höst utfalla, som det kommer att bero hur vårt folks närmaste framtid skall gestalta sig.

Då vid sistlidne riksdag den socialdemokratiska interpellationen angående vänsterorientering besvarades och strax därefter rösträttsfrågan behandlades, gjordes den utfästelsen från regeringens sida att "valen i höst skulle få fälla utslaget".

Alltså: Valen i höst skola fälla, för lång tid framåt, utslaget mellan höger och vänster.

Det är kärnan av det hela.

Agitationen är i full gång. Våra motståndare stödja sig nu som alltid på lögnen om socialismen och på lögnen om våra ledare, men den obestriddliga sanningen det är de erfarenheter vi gjort under dessa hungerstyrets år. Med eldskrift är det präntat i vårt minne alla onödiga offer och det suveräna förakt för folkets uttalade önskemål, som kommit till synes.

Det finns icke en arbetare, man eller kvinna, som icke vet att det är högerpolitiken, som bär ansvaret för att vi hittills med knapp nöd kunnat undgå utsvältning och dess verkningar skola sträcka sig ännu längre framåt.

Den för detta system främst ansvarige är ju nu borta från regeringen, men ännu sitter högern vid styret lika bred och trygg. Om den ännu längre skall sitta där beror på oss alla, icke endast på de röstberättigade. Främst beror det väl på de likgiltiga. Vi kvinnor kunna åtminstone agitera. "Om endast alla nu röstberättigade deltog i valet kunde högerväldet icke bestå en enda dag mera", skriver P. A. H—n i förra numret av Morgonbris. Det är ord, som borde jaga tveksamhet på flykten. Må vi med hoppfullhet taga vara på de återstående dagarna till valen att arbeta för våra socialdemokratiska kandidater.

Så många bittra erfarenheter ha vi kvinnor fått göra under dessa sista hungerstyrets år så det är nog för de flesta av oss ett kärt arbete att i den mån vi kunna hjälpa till att störta högerens välde.

Soc.-dem. Kvinnornas Centralstyrelse.

Åttatimmars-arbetsdagen ur fysiologisk och hygienisk synpunkt.

Åttatimmarsarbetsdagen är resultatet av en utveckling, buren av humanitära motiv. Naturligtvis kan det ej uteslutas, att i kampen för denna idé även spelat in lägre och egoistiska synpunkter, t. ex. önskan att nå största möjliga lön för minsta möjliga ansträngning, men detta får ej göra oss blinda för, att detta problem har krav på att diskuteras från högre synpunkter.

Av alla land är England det, som erbjuder den mest intressanta historien med hänsyn till utvecklingen av normalarbetsdagsfrågan. Trots ivriga strävanden har man ej lyckats att spåra upp hur den tanken först uppkommit, att 24-timmarsdygnet lämpligen bör uppdelas i tre lika perioder, en för arbete, en för sömn, en för vederkvickelse och mer personliga uppgifter. Det har påståtts, att under 15:de århundradet arbetsdagen vanligen hade en längd av åtta timmar. Därmed må förhålla sig hur som helst, säkert är att under de därpå följande 300 åren arbetsdagens längd svälde ut över alla rationella gränser. Vid början av 1800-talet var arbetsdagen för de flesta engelska arbetare 11—15 timmar lång. Det behöves inga fina fysiologiska undersökningar för att visa upp, att ett sådant tillstånd menligt påverkar hälsa och krafter. Missförhållandet låg i öppen dag för var och en som ville se det och de nu följande hundra åren utmärkes av en kamp för nedbringande av arbetsdagens längd. Först nedbragtes den till 12 timmar eller mindre, så kämpade man för en 10-timmarsdag, så blev målet 9-timmarsdag och slutligen blev vid mediet av 1800-talet 8-timmars arbetsdagen uppställd som slutmålet. På detta stadium står striden alltjämt. Redan 1856 tillkämpade sig arbetarna i Melbourne i Australien sin 8-timmars arbetsdag, och sedan dess har idén i allt högre grad slagit igenom i skilda delar av kulturvärlden. I Förenta staterna började agitationen till förmån för denna idé omedelbart efter slavkrigets slut, varvid helt säkert spelade in, att industrialismen vid denna tid grep oerhört omkring sig.

Då en strävan efter 8 timmars normalarbetsdag givetvis utgår från att en dag i veckan skall vara ledig, innebär det en arbetstid pr vecka av 48 timmar. Vanligen utgår man emellertid även från den förutsättningen, att ytterligare en halv dag i veckan skall vara fri från arbete, för det stora flertalet arbetare givetvis lördag eftermiddag. Arbetstiden pr vecka reduceras då till 44 timmar, och den nuvarande rörelsen i Förenta staterna är i själva verket just en rörelse för 44 timmars arbetstid pr vecka.

Dels genom lag och dels genom överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare har en 8-timmars arbetsdag under de senare åren fastslagits

för ej så få grupper av arbetare, men man kan ännu ej påstå, att vare sig någon viss industri eller någon viss stat genomfört densamma. För tillfället har 8-timmarsarbetsdagen dock fastslagits för alla Förenta staternas i statstjänst anställda arbetare, manliga och kvinnliga samt vad beträffar de olika staterna för liknande arbetare inom 30 stater och territorier, för gruvarbetare inom 14 stater, för masugnsarbetare i 9 stater, för kvarnarbetare i 5 stater, för arbetare vid koksverk i 3 stater etc., etc.

Låt oss nu fråga oss, hur den dagliga arbetstidens längd rationellt bör bestämmas. Efter vår mening är då den första och viktigaste synpunkten, som här bör komma i fråga, den fysiologiska verkan av arbetet.

Intet arbete kan utföras utan att kroppens organ därav påverkas och när denna påverkan gått tillräckligt långt inträder trötthet. Skall man nu sysselsätta sig med trötthetens problem torde det för undvikande av missförstånd vara lämpligt att särskilja trötthetens objektiva och dess subjektiva yttringar. Objektivt yttrar sig tröttheten i en nedsatt arbetsförmåga. Den trötthet kan under samma tid ej utföra lika mycket arbete som då han är utvilad och denna minskning i arbetsförmågan är iakttagbar även för utomstående. Men tröttheten yttrar sig även på det subjektiva området, genom trötthetskänslor. Dessa kunna antingen vara av speciell art, t. ex. obehag eller kanske t. o. m. värk i de muskler eller kroppsdelar, som framförallt använts i arbetet, eller ock kunna de vara av mer allmän art, yttrande sig i allmän matthet och olust för fortsatt arbete.

Antagligen betingas trötthetsfenomenen av en hel serie omständigheter. Varje arbete stegrar ämnesomsättningen och förbrukar alltså i betydande grad den näring, som står till de levande vävnadernas förfogande. Till en viss grad kan därför tröttheten tolkas såsom beroende på en minskning i den näring de arbetande organen kräva. Av mycket stor betydelse för trötthetens uppkomst äro även de sönderdelningsprodukter, trötthetsämnen, som bildas vid ämnesomsättningen, och som inverka förminsande på vävnadernas arbetsförmåga, och kanske i längden skada dem. Dessa trötthetsämnen spridas från den kroppsdel, som vid sitt arbete givit upphov till dem, till övriga organ och påverka dessa, vilket i sin mån förklarar, att hela kroppen kan bli trött och utmattad även av ett arbete, som skenbart tagit i anspråk endast en begränsad kroppsdel.

Tröttheten påverkar alltså kroppen i mångahanda riktningar och yttringarna äro mångfaldiga. Sinnenas skärpa minskas, uppmärksamheten kan ej så väl hållas fixerad, omdömet nedsättes,

musklerna slappas, hastigheten och precisionen i muskelrörelserna avtrubbas, hjärtverksamheten förlängsammas, eller också blir den vid ytterlig ansträngning snabb och oregelbunden, blodkärlens spänningstillstånd förändras.

Man kan fråga sig i vad mån de nu beskrivna, objektivt iakttagbara kroppsliga förändringarna gå hand i hand med den subjektiva trötthetskänslan. Givetvis finns det ett sammanhang, men erfarenheten har visat, att den subjektiva tröttheten ej ger ett alltför tillförlitligt mått på kroppens tillstånd. Trötthetskänslan kan komma som en alltför tidig varning, vid ett stadium, då kroppens verkliga krafttillstånd ännu är fullt tillfredsställande, trötthetskänslan verkar i så fall snarast som falskt allarm. Men å andra sidan kan trötthetsvarningen komma för sent och göra sig gällande först, när kroppskrafterna redan tagits i för stort anspråk. Överhuvudtaget vidlås våra trötthetskänslor av mycken nyckfullhet, och detta förhållande måste också vederbörligen beaktas vid behandlingen av den industriella trötthetsproblemet.

I detta sammanhang torde det vara lämpligt att avgränsa begreppet trötthet från begreppet överansträngning. Här menas med trötthet ett tillstånd åstadkommet genom föregående arbete och karaktäriserat av de nyss nämnda objektiva och subjektiva yttringarna, men ej längre gånget än att full återställelse vinnes genom en kortare vila och säkert åtminstone genom en natts vila. Om överansträngning tala vi däremot, då en dylik snabb återgång till ett normalt krafttillstånd ej längre är möjlig. Man skulle kunna säga, att tröttheten är ett fysiologiskt tillstånd, under det att överansträngningen är ett sjukligt, ett "patologiskt" tillstånd.

Överansträngning kan uppkomma vare sig arbetet mer tillfälligt varit alldeles för påkostande, eller också och framförallt, om ett i och för sig måttligt arbete fått pågå för länge. I detta fall är kanske ej ens nattvilan tillräck-

lig för att återställa krafterna. Följden blir, att arbetaren måste taga itu med sitt arbete följande morgon med från början något nedsatta krafter. På kvällen är han så pass ansträngd att den nu följande nattvilan ännu mindre är i stånd att skänka honom full vederkvickelse. Och på detta sätt har han råkat ut på ett sluttande plan.

Den intima samhörigheten mellan kroppens alla organ tager sig tydligt uttryck i det sätt, varpå en dylik överansträngning yttrar sig. Kanske det arbete, som förorsakade överansträngningen, skenbart blott tog en viss del av kroppen i anspråk. Det hindrar ej, att yttringarna av överansträngningen uppträdde från en hel del andra organ. Den överansträngde visar gärna detta allmänna tillstånd av sjuklig retbarhet och sjuklig uttrötthet, som benämnes nervsvaghet eller neurasteni. Sjukliga yttringar från blodomloppet och matsmältningen kunna uppträda.

Överansträngningen kan lätt förleda den därav angripne till att söka hjälp i stimulerande medel, och när de först använda mängderna ej längre hjälpa, så kanske större mängder tillgripas. Och snart kan på det viset ett farligt missbruk grundläggas. Den överansträngde visar också gärna nedsatt motståndskraft mot smittosamma sjukdomar. Överhuvudtaget är alltså en överansträngning att betrakta som ett ganska ödesdigert tillstånd.

Det sätt på vilket trötthet utvecklar sig beror ej endast på arbetskvantiteten utan också på de förhållanden, under vilka arbetet utföres. Så inträder trötthet mycket snabbare vid hög temperatur och hög fuktighet i luften. Vid direkta försök har man funnit att arbetskvantiteten kanske nedsattes med en fjärdedel under dylika ogynnsamma förhållanden. Man har även all anledning antaga, att sådana faktorer som för stark eller för svag belysning, öronbedövande buller och mekaniska skakningar kunna påskynda trötthetens inträdande, om också inga bevisande försök här föreligger.

Det påståendet har ofta framförts, att industrin kan hålla sig uppe endast med en lång arbetsdag och att en minskning i arbetsdagens längd skulle innebära hot mot dess bestånd. Det finnes emellertid en hel del iakttagelser, som visa att en minskning av arbetsdagens längd till 9 timmar, ja t. o. m. till 8 timmar kan medföra gagn för industrins avkastningsförmåga. Visserligen brukar en minskning i den dagliga arbetstiden till en början medföra någon minskning i den enskilde arbetarens prestation, men snart är han uppe i förutvarande dagliga arbetskvantitet och efter ytterligare någon tid presterar han på en kortare tid kanske mer än på den längre.

Det argument för kortare arbetstid, som oftast framföres, åtminstone av ledarna för arbetarörelsen, är av socialt slag. Så säger Samuel Gompers: "Den korta arbetsdagen är ett krav, som medför möjlighet till vila, vederkvickelse och utveckling, ett krav alltså efter det som gör livet till något annat än slaveri."

Otvivelaktigt föreligger här anspråk av legitim art, men det bör ej glömmas, att möjligheten att på bästa sätt utnyttja vilotiden står i intimt förhållande till det tillstånd, i vilket arbetet lämnar arbetaren. En man, som drivits över gränserna för sin arbetskapacitet, han är mer eller mindre oduglig för fyllandet av sina plikter mot sig själv, mot familjen och mot samhället. Arbetets historia har visat detta till överflöd och försöken med inskränkning av antalet arbetstimmar har ganska allmänt medfört andliga och sociala framsteg. Dryckenskap och brott ha avtagit, levnadsomständigheterna ha förbättrats, möjligheten till utbildning har bättre tillvaratagits, vakenhet och arbetsduglighet ha stigit — allt detta i motsats till de olycksprofetior, som framförts från förändringens motståndare, och de farhågor, som uttalats från de tveksammas sida.

Lika lön för lika arbete.

Styrelsen för Bryggeriarbetareförbundet hade till Landsorganisationens kongress framkommit med förslag att kongressen måtte hemställa till förbundsstyrelserna,

att när löneavtal uppgöras inom arbetsområden, där män och kvinnor sysselsätts, klara bestämmelser inryckas, vilka tillförsäkra kvinnor samma lön som män för samma arbete.

Landssekreteriatet erinrade om, att 1909 års landsorganisationskongress i princip uttalat sig till förmån för det i motionen framförda kravet och hemställde, att kongressen måtte uttala,

"att det bör tillkomma avdelningar och förbundsstyrelser tillse, att vid upprättande av kollektivavtal det blir fastställt samma

lön för kvinnor som för män, då fullt lika arbete förekommer".

Anna Johansson, Stockholm, förklarade, att det icke vore tillräckligt med ett principuttalande, utan ett bestämt åliggande för organisationerna vore behövt. Tal. anmärkte särskilt mot, att fackorganisationerna vid framställningar om dyrtidstillägg åt sina medlemmar krävt mindre belopp för kvinnorna än för männen. Detta vore i hög grad orättvist, eftersom dyrtiden drabbar kvinnorna lika hårt som männen och eftersom kvinnorna redan förut befinna sig i ett sämre ekonomiskt läge än männen. Tal. framlade följande förslag till uttalande:

1) "Kongressen beslutar att det bör åligga avdelningarna och förbundsstyrelserna att vid upprättande av kollektivavtal det blir fastställt samma lön för kvinnor som för män, då lika arbete förekommer, samt att lika förhöjning av timlön begäres."

2) "Kongressen beslutar att då dyrtidstillägg begäres detta måste begäras lika för män och kvinnor, evad det gäller grundprinciperna".

För bifall till dessa förslag talade fru Anna Almquist, Landskrona, Bokbindareförbundets

förtroendeman, hr Albin Weidenhajn, De Förenade Förbundens förtroendeman, hr Carl Stål, hr Oskar Larsson, Stockholm, m. fl. förordade ävenledes förslagen.

Kongressen beslöt med 110 röster mot 99 att bifalla Landssekreteriatets förslag med fröken Johanssons förslag angående dyrtidstillägg.

Kommissionärer! Insänd betalning för Morgonbris. Räkningar utsändas i dagarna och torde dessa pr omg. inbetalas. Förteckning över dem som ej betalat kommer att införas i nästa nummer.

Arbetets frukter åt dem som — icke arbeta.

Denna tillämpning, i sig själv så anti-social, blir i närvarande dag allt absurdare. Ropet på rättvisa från de förtryckta drunknar i rasslet av guld — skojarpengar, i vilka skojaren och roffaren vältra sig i oskäligen vällust.

Men varhelst det uppstår företeelser av detta slag uppstår det också naturligtvis krafter, som ha intresse av att bekämpa och störta dem, vilket man ju emellertid inte fordrar, att krigsårsnoblessen skall ha vare sig förstånd eller sinne för. Den är inte så »lagd».

För att kunna avhjälpa det sociala eländet måste vi, om vi vilja hålla oss till parlamentarismen för vårt politiska handlande skaffa oss en socialistisk folkmajoritet, vilket inte borde vara så omöjligt, efter som vi ju i antal faktiskt äro icke i svag utan i stark majoritet. Men, och ett men med stort M är det, det finns något hos oss som heter kringkuren rösträtt. Ett ord, som inte är lika bevingat i vårt land, som ordet »allmän». Ty man har i vissa lager ett stort intresse av att det skall bli ett axiom, detta »allmän» rösträtt. Frånsett nu att det överhuvudtaget en gång kunde få ens en aning klang av rättvisa, då blott hälften av medborgare komma med under beslutet, så är ju den »allmänna» rösträtten, som var man vet, eller borde veta, sannerligen och tyvärr mer än förtjänt av sitt citationstecken.

Därför är det alla, som veta att de lida under förtryck, utsugning och sociala orättvisor, men icke känna dess orsaker, som vi måste nå med sanningen om högerväldet och dess gärningar och gärningars frukter.

Arbetareklassen har hittills varit rikemansklassens försörjningsinrättning, det är ingen paradox utan en naken sanning bara. Någon måste ju betala, vem har gjort det om icke den, som arbetat och med detta sitt arbete skapat kapitalet. I gengäld har kapitalet gett militarism, klasslagar och fattigstreck samt dessutom systematiskt utestängt halva nationen, kvinnorna, från allt positivt politiskt inflytande.

— Det stundar kamp och hårda tider, må ingen klaga över att han lever — må han blott veta det ur *klassens* synpunkt.

J. S. O—n.

Kvinnor, tröttna icke!

För någon tid sedan läste jag dessa ord av d:r Joste.

”Vi män hava inga rättigheter att giva kvinnorna. De äga av naturen samma rättigheter som vi — om de icke kunna tillgodogöra sig dem, så beror det på att de råkat i rövarhänder.”

Alldeles precis, tänkte jag, och hos oss heter dessa rövarhänder första kamraren — och delvis andra.

Men när vi kvinnor nu äro så olyckliga att mitt i »frihetens stamort på jorden» ha råkat i dessa rövarehänder, att ha råkat ut för män, som äro nog samvetslösa att förhålla oss en rätt, som vi av naturen äga såväl som de, så måste vi se till att göra oss fria. På detta måste vi sätta in hela vår vilja, hela vår energi. Skulle vi fordra att dessa »rövare av våra rättigheter» skulle deklarerat på »heder och samvete», så skulle vi se att de nu som alltid komma med undanflykter eller också mycket rymligt samvete.

Nu bry vi oss inte om det, utan nu gäller det att se till att outtröttligt arbeta på frigörelsen.

Men på vad sätt? På samma sätt som råttorna gnaga på repet. Segt, energiskt och uthålligt tills det är sönder, till hindret fallit. Vi kvinnor måste arbeta så varje dag och vid alla tillfällen. Inom våra organisationer, inom hemmen och utom dem så långt vi nå. Släpp inte ett enda tillfälle ur händerna! Hav ständigt frigörelsen i tankarna och sätt in hela viljestyrkan på att nå den. Tro aldrig att det går att lita på andra. Tänk bara på hur många möjligheter rösträtten öppnar för kvinnorna. Försök att på alla sätt gnaga på motståndet tills det ger vika.

Vi ha i närvarande stund 12,000 fackligt organiserade kvinnor; hur många politiskt kan jag inte exakt säga. Vad göra ni alla för rösträttsfrågans lösning?

Ni föra er ekonomiska kamp segt och ihärdigt för bättre levnadsvillkor, men den sociala kampen, tänker ni på den, arbetar ni något för den?

Det är inte nog att ni tillhöra edra respektive fackföreningar. Ni måste också intressera eder för kvinnans rättigheter som människa betraktad.

Vi få aldrig tröttna på arbetet inom våra föreningar, inte tänka att »nu har jag gjort nog».

Vi ha aldrig gjort tillräckligt. Vi måste ständigt arbeta för framtiden, om inte för oss själva, så få vi tänka på det kulturarv vi skola lämna våra efterkommande, det enda arv de flesta av oss ha att lämna. Vi ha inga ägodelar att lämna efter oss. Men om vi veta att våra barn, våra efterkommande, kunna leva sitt liv under bättre förhållande än vi fått göra, då ha vi gjort vår insats i samhället, vi ha gjort vad vi kunnat.

A. Fr. —

Fotogenbristen och våra sömmerskor.

Att fotogenbristen i landet är en olidlig företeelse och blir det ännu mera för varje dag för var och en, som är beroende av denna vara, är ett sorgligt faktum. De som dock isynnerhet väl komma att bli lidande äro alla hemarbeterskor — hustrurna inte undantagna i denna kategori! — men framförallt sömmerskorna. Det har inte saknats »privata nödrop» från detta håll redan och ingen bör förvåna sig över deras oro och ängslan. Ty det gäller ju dock hela deras existens. Ingen sömmerska, vare sig hemma eller borta, skulle kunna leva av sitt arbete om hon ej skulle få utöva det mer än mellan 10—3, den tid som Vår Herre vintertiden i bästa fall består henne ljus.

Vad är då att göra? Karbidlampan dröjer och om den en gång ändå kommer, så veta vi ju ännu ej om det finns karbid. Den saken ligger under utredning — kan något svårare hända en sak!

Skulle man nu icke våga föreslå att kommunen toge saken i sin hand och på ett eller annat sätt ordnade för t. ex. sömmerskorna? Det är ej meningen att här begära, att stadsfullmäktige skall skaffa den fotogen, som inte finns. Men det ges andra vägar om man bara allvarligt vill och allvarligt fattar att något måste göras.

Här ett förslag, som kanske är ofullständigt i sina detaljer, vilket visserligen ej bör hindra att det prövas.

Skulle man ej i Stockholm — och även annorstädes — där det finns arbetsstugor för barn kunna låta dessa inställa sin verksamhet för denna vinter och så i stället upplåta dessa, då de ju ha elektrisk belysning, för hemsömmerskor mellan t. ex. kl. 8—8. De sömmerskor, som då nödgades taga denna utväg i anspråk, finge naturligtvis placera sin egen maskin där. Säkert skulle denna utväg ej komma att missbrukas, ty ingen som ej var tvungen, komme att använda sig av den. Men kunde det ordnas skulle det säkert bli bot för mången orolig självförsörjande sömmerska, som nu går i en ständig ängslan för denna vinter, som lovar att i allt övrigt bli så hård och så därtill hotar att totalt ta levebrödet, deras arbete, ifrån dem.

Det faller av sig självt att arbetsstu-

Från England.

Upplysning och undervisning efter kriget har även dryftats på en större sammankomst, besökt av mer än 700 delegerade. Labour Woman skriver härom:

En ny æra av entusiasm för undervisningsfrågan har ingått. Aldrig har en konferens som denna någonsin avhållits förr. De flesta arbetareorganisationer voro representerade och alla visade en entusiasm och ett intelligent intresse, som endast sällan kommer till synes. Det är tydligt att arbetarörelsen fullt inser den stora betydelsen av en genomgripande reform av undervisning när kriget är över. Och, vad som är ännu viktigare, rörelsen kommer säkerligen ej mera att godkänna några som helst planer på militära utbildningar, utan yrkar i stället på en grundlig, tankevidgande, allsidig och sinneslyftande art av undervisning. En djup önskan om en annan slags tillvaro behärskar folken. Det är hoppet om en kommande bättre tid, icke så mycket skapandet av rikedomar, men en god och ädel nation av osjälviska, civiliserade och vidsynta män och kvinnor, som uppfyller det arbetande folket just nu. "Aldrig mera", säga de, och därvid tänka de ej endast på krigets förödelse, utan även på alla de barn, som alltför tidigt få offra sin barndom för att förtjäna pengar, på alla dem, som växa upp utan möjlighet att få erfara den rika glädje livet har att bjuda dem, som besitta andlig och kroppslig hälsa. De tänka på alla de förkvävda möjligheterna för den ungdom de se omkring sig och "aldrig mer" upprepa de om de hiemska dagar, som hava gått och de som skola komma.

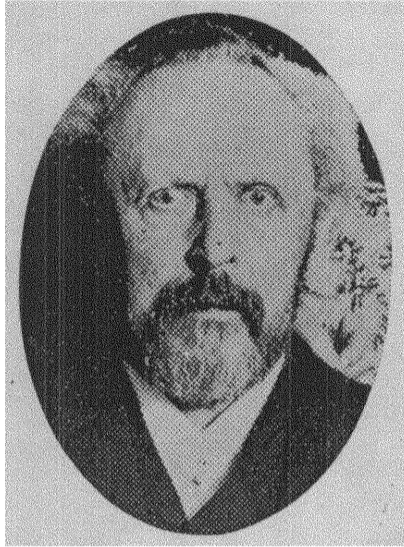
gorna, såvitt möjligt, böra upplåtas gratis. Ty några extra pålagor tillåter inte en sömmerskas knappa inkomst, allra minst nu. Må vara att hon sparar ljus, men så förlorar hon också tid, ty hon måste ju dock gå hem mitt på dagen för att äta och för de flesta kommer säkert därtill spårvagnsavgiften.

Vi socialdemokrater ha nu i Stockholm ingen kvinnlig representant i stadsfullmäktige sedan man lyckades slå ut Anna Lindhagen, men vi hoppas ändå att, om detta förslag kan anses ha bärighet för sig, det upptages och framföres av någon från vår fraktion där.

Det är inte så mycket som begäres av ekonomisk uppoffring från kommunens sida att detta får lägga hinder i vägen ifall det kan visa sig att hjälp för ifrågavarande kategori av arbeterskor verkligen kan vinnas.

J. S. - O n.

Nils Berg 75 år.

Den 20 augusti fyllde grosshandlare Berg å Marholmen 75 år.

Vi behöva ju bara nämna det välkända vilohemmets namn för att alla Morgonbris' läsare väl skola veta vem hr Berg är och vad han och hans fru med detta hem utträttat.

Morgonbris vill därför bara med dessa rader sända en senkommen men innerlig välgångsönskan på födelsedagen.

De kvinnliga fackföreningarna i England

utveckla f. n. en intensiv verksamhet för att genomföra allehanda förbättringar i sina levnadsvillkor. En större konferens har avhållits, där varjehanda frågor diskuterats enligt följande program:

Arbetstiden bör för alla personer över 18 år nedsättas till 48 timmar pr vecka, för alla under 18 år till 24 timmar.

Nattarbete bör avskaffas för kvinnor och alla unga personer; för män bör det inskränkas och så småningom avskaffas.

Alla böter och avdrag å lönen böra borttagas.

Effektiva förbättringar böra vidtagas i sanitärt hänseende, lokaler upplåtas inom fabriker för måltider, vila och omklädning samt strängare åtgärder införas för förekommande av smitta och sjukdomar genom hälsovådligt arbete.

Ett större antal kvinnliga fabriksinspektörer böra tillsättas, så att ett visst antal inspektörer skola finnas för vart 50,000-tal fabriksarbeterskor.

Resultatet av konferensen blev att de förenade kvinnoorganisationerna yrka på:

Flera fabriksinspektriser.

Bättre lagstiftning.

Kvinnliga förmän.

Fackföreningskommittéer med både kvinnliga och manliga medlemmar.

Från England.

Nedanstående är hämtat ur "Labour Woman" (Arbetarekvinnan).

Med anledning av valreformspropositionens behandling i parlamentet skrives följande:

Medborgarrättspropositionen, det största reformförslag som någonsin förelagts parlamentet, har lugnt passerat andra läsningen. Endast 40 medlemmar röstade emot. Så långt det gäller männen är propositionen ganska tillfredsställande. För kvinnorna däremot är den långt ifrån någon god lösning på frågan. Den föreslagna åldersgränsen, 30 år, är under alla förhållanden absurd, men ändå mera nu då antalet unga kvinnor inom industriarbetet är så stort. Ändå värre är det dock att valrätten är grundad på giftermål eller lokalstyrelsernas register. Varje valmans hustru skall få en röst, men en ogift kvinna får rösta endast om hon har fast bostad. Det vill säga att om hon endast är inneboende får hon ingen röst. Dessa förhållanden göra för männen ej någon skillnad. Om propositionen går igenom måste vi alltså börja på nytt med vår agitation för att få in de yngre kvinnorna. Vi hoppas att allt måtte göras nu för att utvidga grunden innan prop. blir antagen till lag. Men om alla försök stranda, återstår överhuset. Där godkändes nyligen enhälligt lagen om kvinnans rätt att tjänstgöra som advokat. Skall överhuset nu neka oss att göra tjänst som medborgare? För alla händelser förbereder sig emellertid Arbetarkvinnornas råd med all energi på den snara tid då åtminstone 6,000,000 kvinnor skola få valrätt. Därtill behövs en väldig organisationskampanj och en särskild appell har utarbetats, ur vilken vi anföra följande huvudmoment:

Den blivande freden kommer att medföra ökat ansvar för arbetarkvinnorna. Vi hoppas hava nya organisationsförslag färdiga att genomdriva så snart kvinnorna uppföres såsom väljare och vi ämna taga större del än förr i de stora sociala och industriella förändringar som förestå.

Under kriget har Arbetarkvinnornas råd strävat att så långt möjligt underlätta de tryckande bördorna för de hemmavarande. Vi hava noggrant följt livsmedelsproblemet och tagit verksam del i upprättandet av kommunala kök o. s. v. Och vi ha alltid hållit fredens ideal högt samt försökt att upprätthålla vänskapen med alla likatänkande kvinnor i hela världen. I krig som i fred, i vårt ideella som i vårt praktiska arbete hava vi alltid bibehållit vår tro på den fortsatta utvecklingen av det demokratiska styrelsesättet, kvinnans politiska och ekonomiska frihet och höjandet av samhällslivets ekonomiska, sociala och intellektuella liv.

Den internationella socialistiska konferensen.

Av Anna Lindhagen.

Vi hava den visserligen icke samlad här ännu. Moln skymma då och då våra förhoppningars himmel. Men hava vi egentligen någonsin tvivlat på att den skall bli av? Så mycket planmässigt arbete, dels från de förberedande kommittéernas sida här i Stockholm, dels från representanterna från alla länders socialister, som framlagt sina fordringar — allt detta arbete kan icke få vara gjort förgäves. Icke heller kunna alla de, som tro på att det är en plikt att hålla denna konferens, se sina förhoppningar gäckade om att denna plikt fullgöres.

Under denna historiskt märkliga konferens' förberedelsetid är det en fordran från dem, som vilja vädja till konferensens dom, att rätten till nationell frihet skall bliva en förgrundsfråga. Egendomligt nog synes det somliga. Men riktigare är det att säga: konsekvent nog, inse nu socialister i alla undertryckta länder, att deras lands frihet icke är en bagatell utan att nationalitetsfrågan i dess rätta innebörd har blivit för dem den grund, på vilken de sedan vilja bygga. Deras lands frihet, den väg, på vilken de vilja vandra för att nå nya mål. Hand i hand, så att säga, med fordran om nationell självbestämmanderätt kommer det bestämda kravet om, att demokratin måste hädanefter komma till sin rätt och självhärskardömet och därmed liknande styrelsesätt med sin hemliga diplomati och sitt militärvälde bli avskaffat.

En av de första märkligare kommunikéerna, som framlagts, var den tjeckiska, ett folk under Österrikes spira, ett stort folk med Prag till huvudstad, där en helt annan folkkaraktär än den tyska och en stark prägel av österland råda. Den tjeckiska frågan är ett typiskt fall, då ett folk måste fordra full nationell utvecklingsfrihet, även om det tänkes i framtiden fortfarande förenat med de tyska och ungerska elementen inom Österrike.

I tjeckiska kommunikén säges: "De av flera nationer bestående staterna måste organiseras så att de tillerkänna varje fri nation den rättvisa andel av den makt, vilken genom statsfunktionerna komma till uttryck. Det blir nödvändigt att förvandla dessa flera

nationer omfattande stater till federativa förbund av självständiga nationella stater."

De mena att ett Donaugemensamhetsrike skulle bildas, omfattande även slovakerna, vilket skulle tilldelas alla suveränitetens attribut, självbestämmanderätten endast begränsad av gemensamhetsrikets enhetliga utrikespolitik, försvaret och säkerställande av gemensamma ekonomiska funktioner. Således egen nationell representation och en för denna ansvarig statsmakt.

Liknande ställning som Böhmen med tjeckerna intaga i förhållande till Österrike, intaga också vissa delar av det ryska riket, vilket liksom det nuvarande Österrike-Ungern består av flera folk. Den ukrainska frihetsrörelsen är ett av exemplen härför. Fordran om ukrainarnas autonomi utgör en av kommunikéerna till konferensen.

Finland intar en särställning för sig, där friheten kan sättas i fullt tillfredsställande praktik, antingen autonomiskt förenat med Ryssland eller fullt självständigt. Att detta Finlands läge stått klart även för andra folk än för oss här i Norden, som den finska frågan ligger så nära, framkom redan tydligt i den tjeckiska kommunikén. "Liksom för Böhmen", säges det där, "fordra vi för Finland självbestämmanderätt. Men liksom vi kunna gå med på en förbindelse mellan Böhmen och Österrikes andra folk, så mena vi också att en ny förbindelse mellan ett självständigt Finland och en demokratisk rysk republik kan ligga i riktlinjen av en realpolitik."

Som sista händelserna i Ryssland utvisa, går en stor del av finska folket på linjen full självständighet och ingen union med Ryssland. Mycket talar härför, isynnerhet som i allmänhet ringa sympati och förståelse råder mellan finska och ryska folkelementen. Men att denna fråga skall sättas på sin spets just medan Ryssland ligger i brinnande krig, vilket Finland är nog lyckligt att hava undslupit, och har att kämpa mot nära nog inbördes krig — detta synes icke vara rimligt. Egendomligt nog ställa sig just socialisterna på ytterlighetssidan.

En märklig kommuniké är den sist

inlämnade, nämligen judarnas, vilken ger icke blott en talande bild av det judiska folkets frihetssträvanden — dels såsom kvarboende bland andra och dels genom Palestinas återuppstående såsom judiskt land — utan ock ger en mångsidig, redig och genomtänkt översikt över de nationella och demokratiska fordringarna i sin helhet. Fullständig självständighet för Belgien, Serbien, Rumänien, Polen fordras av alla, på samma gång de frambara egen sak. Sönderjylland har av någon nämnts. Man får hoppas att man skall finna rätta vägen att framhålla denna sak på konferensen.

Det mest brännande av nationalitetsfrågorna blir säkerligen Elsass-Lothringiska frågan, dels emedan därom råda olika meningar och dels emedan ententen alltmer intensivt fordrar dess tillfredsställande lösning som villkor för fred. I tjeckernas kommuniké föreslås att den skall lösas efter fredsslutet genom folkomröstning med de neutralas hjälp och garanti. I den judiska föreslås ock folkomröstning under internationell garanti. — Att frågan tages upp och löses vid fredsslutet fordrar ock den tyska minoriteten. — Stridiga uppfattningar angående vilka som skola delta i omröstningen komma säkerligen att framkomma, då man förstärker att tysk majoritet möjligen kunde uppstå genom att den tyska befolkning, som inflyttat efter 1871 finge delta, vilken befolkning omöjligen kan anses ojävig. — Från franskt håll anses övervägande att Elsass-Lothringen självfallet bör bli franskt, såsom det varit i 150 år före 1871. Uppgåendet i Frankrike väckte aldrig landets motstånd. Dessförinnan kan man säga att det varken var franskt eller tyskt utan ett land för sig, varom, såsom alla gränsland, oupphörliga strider stått. Kunde det icke efter världskriget ånyo bliva ett land för sig, såsom Schweiz, där olika befolkningar leva i olika kantoner!

Belgiernas egen kommuniké bränner sig särskilt fast i minnet genom sin manlighet, ärlighet och oräddhet. Där säges klart ifrån rörande framtiden, att de "kunna icke framgent leva i ständig fruktan för en återupprepning

och varje kväll insomna, spörjande om vi icke skola väckas vid bullret av ulanhästarnas hovar på våra gatstenar”.

Därför måste en internationell rättsordning också dryftas vid konferensen. Att detta icke kan ske utan att skuldfrågan till kriget tages upp och dryftas är antagligt. Och den tyska socialdemokratiska minoriteten stöder detta. ”Man skulle ej på ett ändamålsenligt sätt föra striden för freden och för ett den demokratiska rättvisans grundsatser motsvarande fredsprogram om man icke finga klarhet över krigets karaktär och de enskilda regeringarnas del i dess uppkomst.”

*

Efter dessa alltför korta erinringar i förhållande till konferensens vikt vill jag till sist sluta med Axelrods ord vid framkomsten till Stockholm:

”Det är alla arbetarepartiers första och heligaste plikt att nu sätta in alla sina krafter för att övervinna och nedslå dessa hinder, som på olika håll resa sig mot Stockholmskonferensens hållande.”

Kvinnornas samling från olika länder i Stockholm har diskuterats. Clara Zetkin har föreslagit de socialistiska kvinnornas sammanträffande i form, icke av en konferens, men en rådplägning för att förbereda en socialistisk kvinnokonferens. Då ett par kvinnor äro att vänta som delegerade, och andra socialistiska kvinnor kunna tänkas komma som journalister, så bör en sådan rådplägning lätt kunna ordnas, sedan det visat sig vilka och huru många som komma hit.

Icke blott partikamrater väntas emellertid till Stockholm utan även andra av radikal prägel. Ett sammanträffande av alla dessa, oberoende av partier, förberedes därför till ev. den 16—18 sept. genom för denna sak i arbete varande kommitterade, svenska kvinnor. Diskussionen kommer att upptaga aktuella kvinnospörsmål samt ev. den socialistiska fredskonferensens förhandlingar och beslut.

KVINNOSTUDIE av J. B. C. Corat. Pennteckning.

SENSOMMARKVÄLL.

*Nyss solen sjönk i kvällens ro, än i det sista ströende
sin skimmerglans kring nejden utav guld och purpurrött.
Och när den sista strålen svann och dagen var i döende
jag nådde hit till klintens krön, av långa vägar trött.
Med ens blir varje liten topp så djärvt gigantiskt stigande
och varje brant så stupande, så tvär och djup och hal.
Det vilar över nejden något tungt och tryckt och tigande,
och endast då och då ett sus av vindfläkt sval.*

*Hit upp jag ofta söker mig de fagra sommarkvällarna,
här njuter jag av all min själ och tidens mått är glömt.
Det tyckes mig som synen utav åsarna och källorna
och skogarna och sjöarna är något som jag drömt.
Men ändå är den något som min skönhetslängtan mättade
tills natten fällde ned sitt tunga, stjärnströdda visir.
Den synen är som sagan som de gamla oss berättade,
den åldras ej, är ständigt ny hur gammal än den blir.*

*Se, bergen där och höjderna med mossarna och skogarna
de bli en väldig näve av ett fult förfärligt troll.
Jag ser de stora fingrarna och tjocka breda knogarna,
som teckna sig mot skyarna på tiomila håll.
Och klyftan djupt i bergets mitt, den ljungbeväxta rämningen
som delat åsen mitt itu och kluvit har dess rygg,
den kommer mig att känna den där starka trolska stämningen,
som gör en underlig till mods, besynnerlig och skygg.*

*När världens oro, jäkt och larm, begärelsen och tystnaden
har flytt sin väg och sjunkit ned bak horisontens rand,
då dröjer jag i andakt kvar i skymningen och tystnaden
inför den syn som fångslar mig med tusen starka band.*

HENRY HOLME.

Från Värmland.

Årskonferens hölls av Värmlands soc.-dem. kvinnodistrikt söndagen den 5 aug. i Slottbrons Folkets hus under ordförandeskap av fru Alma Rydberg från Karlstad. Års- och revisionsberättelserna godkändes och den avgående styrelsen beviljades ansvarsfrihet.

Bland inkomna motioner må nämnas: Motion om vidtagande av åtgärder för att ej rusdrycksfloden släppes lös efter kristiden, utan att något göres för erhållande av ett lagstadgat rusdrycksförbud. Frågan återremitterades till klubbarna för uttalande för vidare befordran till riksdagsgruppen.

I taktikfrågan beslöts instämma i följande uttalande, förut antaget av Karlstadsklubben:

Trots olika åsikter i partifrågor böra dock vi kvinnor alltid troget hålla samman och enigt arbeta för kvinnornas frigörelse och upplysning.

Vidare hade motionerats om vad vi kunna göra för att motverka den tilltagande trångboddheten, i synnerhet vid brukssamhällena. Det upplystes under diskussionens gång, att ända till 7 à 8 personer få bo i ett enda rum. Beslöts försöka verka för att ej bostadsinspektion får företagas i samråd med bolags-

ledning eller andra, som ha intresse av att fördölja de bristfälligheter som finnas, utan att densamma blir fullt opartisk och noggrann.

För att i någon mån förhindra barnens demonstration för militarismen genom bärande av militaristiska deviser på sina mössor, beslöts söka samarbete med Koop. syfabriken Linnéa i Stockholm för erhållande av mössband med ändrade deviser, att av fabriken tillhandahållas mössfabrikanterna.

Även hade motionerats om huru vi på effektivaste sätt skulle kunna motverka niktinförbrukningen bland ungdomen. Konferensen beslöt göra det uttalandet, att var och en på sin plats bör övervaka att den lag som redan finnes däremot efterlevs.

Vidare diskuterades lika lön för lika arbete samt fordran på lika yrkesutbildning för flickor som för gossar, värdesättningen av kvinnoarbetet i hemmen samt värdjades till kvinnorna att göra allt vad i deras förmåga står för att mota högern vid riksdagsmannavalet i höst, genom att hjälpa till med agitation och utdelning av vallitteratur för vårt parti.

Konferensen beslöt göra en hemställan till C. S. om ett upprop i Morgonbris till klubbarna med uppmaning att rekvirera kommunalbroshyren, så att densamma kunde komma ut bland kvinnorna. Även uppmanades ombuden att ge klubbarna en påstötning därom i händelse de ej redan rekvirerat.

Till styrelse valdes Alma Norsell, Sofia Elovsson samt Hulda Flood, Karlstad, verkst. utskott. Suppl. Lotten Johansson och Alma

I okänt fjärran.

Av Leonard Andrejew.

(Forts.)

Nikolaus log svagt och visste knappast om att i hans örnögon stodo stora tårar... I samma ögonblick framträdde ur det dunkla hörnet vid ljuset den gubbaktigt darrande hjälplösa gestalten av den man, som var hans far, och vars hela liv blivit Nikolaus förhatligt. Men — med ens stod detta som förklarar för honom.

Med samma glöd, som präglat hans hat, kastade han sig nu i den gamle faderns famn, tagande sin syster med sig. De förenades nu i en enda känsla, de blevo ett hjärta och en själ...

— Han stannar! ropade den gamla, triumferande med sin hesa röst, han stannar!

— Min vän, Nikolinka! ropade återigen Fenogen.

— Ja, ja! skrek Nikolaus, utan att klart förstå vem eller varpå han gav detta svar. Ja, ja! upprepade han och kysste den gamlas darrande händer, vilka ivrigt ströko hans huvud och ansikte.

— Ja, ja! ropade han ännu en gång, men han kände redan inom sig det obönhörligt hotande korta "Nej!" ta överhanden.

Natten närmade sig och hela huset, från tjänstefolkets flygel till salongen, strålade i festlig belysning. Människorna där inne pratade muntert och högljutt, ängslan hade släppt sitt krampaktiga tag om deras hjärtan. Husets herre, Nina och studenten sutto alltjämt kvar i den gamlas rum och talade om sin lycka eller lyssnade tigande på festen.

Fenogen, som i glädjen tagit sig en klunk, gick ut på gården för att i friska luften kyla av sitt upphettade huvud. Medan han ännu strök sin röda hjässa, på vilken snöflingorna smälte som på en glödande järnplatta, fick han till sin förvåning se — Nikolaus! Med ett litet knyte i handen steg han ut från den sida av huset, på vilken det stod:

"Ingång för tjänare och leverantörer" och blev tydligen mycket oangenämt överraskad när han plötsligt fick se Fenogen framför sig.

— Ah, Fenogen, gamle uv, sade han sakta, följ mig till porten!

Gatan var tom på människor, dess mynningar upplöstes i ett vitt lufthav av den sakta och ljudlöst fallande snön. Nikolaus stannade framför Fenogen, såg strängt på honom med sina skarpa ögon, lade handen på den gamle tjänarens skuldra och sade:

— Säg min far att jag låter hälsa honom och att jag nu går bort.

— Varthän?

— Helt enkelt bort. Lev väl!

Nikolaus klappade tjänaren på skuldran och gick. Men Fenogen visste, även utan ord, vart Nikolaus gick, och med all sin tillgivenhets värme tog han honom i armen.

— Jag lämnar dig icke! Så sant Gud lever, jag lämnar dig icke!

Nikolaus sköt honom åt sidan, såg förvånad på honom, men Fenogen knäppte händerna som till bön och jämrade:

— Nikolinka! Ende vän! Gå icke! Vad vill du därute? Här ha vi pengar. Tre fabriker, fyra hus. Kuponger klippa vi varje dag, upprepade han besinningslöst den gamla hushållerskans ständiga ord.

— Vad pladdrar du? Nikolaus såg mörkt på honom och försvann. Men Fenogen, uppsträckt i sin nya frack, var alldeles nedbruten, travade efter honom, tog hans händer och bad: "Tag mig med för guds skull — — — till rövarna" — — — och i förtvivlan gjorde han en handling som om han hade för avsikt taga avsked av alla hederliga människor.

Nikolaus stannade och såg tyst på den gamle tjänaren. I hans ögon blixtrade något fruktansvärt kallt, så att Fenogen stannade mitt i meningen.

Nikolaus resliga gestalt försvann i fjärran — i okänt fjärran...

(Slut.)

Meddelanden från Centralstyrelsen.

Enligt beslut av soc.-dem. kvinnokongressen i februari kommer under första veckan i november i år att anordnas en soc.-dem. kvinnornas agitationsvecka.

Med anledning därav får centralstyrelsen härmed vänligen anmoda kvinnoklubbarna att omedelbart börja med de förberedelser, som äro erforderliga för att den blivande agitationen må bli väl planlagd och därmed lyckad.

Den sedvanliga agitationen med möten och fester räcker icke alltid till. Vi måste denna gång söka åstadkomma ett extra arbete därutöver. Varendra medlem måste åtaga sig någon del av ansvaret. Meningen är att under agitationsveckan kvinnoklubbarna över hela landet, efter förhållandena på platsen, söka bedriva den mest energiska agitation för vår kvinnorörelse genom anordnande av möten, spridande av broschyrer, flygblad och Morgonbris, genom husagitation och samtal.

Viktigast är dock att *icke*, som så många gånger förr skett, börja agitationen med ett tröstlöst »det går inte», utan må vår lösen bliva: »det måste gå!» Ty hela förutsättningen för kongressens beslut om en kvinnornas agitationsvecka var att klubbarna verkligen åtaga sig att i sitt eget intresse hjälpa till på allvar. Vi ha ännu tusentals arbetarkvinnor som stå likgiltiga för vårt arbete, för sin egen ställning och för hela den sociala utvecklingen.

Låt oss göra ännu ett försök att vinna alla dem för våra idéer. Men vi få inte taga för givet att de komma självmant till våra möten, vi få i stället söka upp de likgiltiga med tidningar, broschyrer och flygblad.

Nog är det sant att det för närvarande ser ut som om matbekymmerna stå högst av allt och som de skulle förmå nedtrycka alla andra intressen — men låta vi det gå så långt, då först gå vi helt och hållet reaktionens ärenden, ty det är nog intet man på reaktionärt håll hellre önskar än att alla ideella intressen och allt ideelt arbete skulle försvinna ur världen. För övrigt, matfrågan är du dock endast *en* bland alla dem vi önska få tillfredsställande lösta.

Under agitationsveckan är tillfället givet såväl för en mönstring av våra egna krafter som att söka vinna nya medlemmar. Giv styrelsen i uppdrag eller tillsätt inom varje klubb en kommitté som utarbetar förslag till hur klubben bör ordna sitt arbete under agitationsveckan. De klubbar som själva kunna ordna med talare (kvinnlige eller manlige) böra göra detta och med snaraste insända uppgift därom till centralstyrelsen, och klubbar, som önska erhålla talare genom centralstyrelsens förmedling, böra anmäla detta före 15 sept., likaså uppgift om klubben kan bekosta föredraget, då centralstyrelsen måste söka, i samband med möjligen blivande resor, anordna möten även på nya platser.

För att underlätta anordnandet av möten tillhandahåller centralstyrelsen för tillfället lämpligt föredrag, flygblad och affischer till självkostnadspris + porto mot rekvisition.

Centralstyrelsen avvaktar svar före 15 sept. angående klubbens deltagande i agitationsveckan under adress: fru Agda Östlund, Upplandsgatan 61, Stockholm.

Ingen får nu vara överksam! Det gäller: framåt för socialismen!

Meddelande angående agitationsveckan komma efter hand att inflyta i Morgonbris.

Med partihälsning

Soc.-dem. Kvinnornas centralstyrelse.

Rydberg, Karlstad. Övriga styresleddamöter blevo: Lydia Johansson, Arvika, och Ida Dahlman, Lesjöfors. Suppl. Märta Henriks-son, Skattkärr, och Lotten Malm, Grums. Revisorer blevo: Alma Svensson, Karlstad, och Hilda Björk, Skattkärr.

Nästa konferens hålles i Skattkärr i början av sept. nästa år.

Den för fredssöndagen den 5 aug. avfattade resolutionen antogs.

Konferensen öppnades kl. 11 f. m. och pågick till 6.30 e. m. Den bästa stämning rådde hela tiden, vilket nog kan skrivas kamraterna i Slottsbron tillgodo för deras sätt att ordna så hemtrevligt för oss samt för den rikliga förplägning av mat och dryck, som de undfagnade oss med, vilket väl ändå i dessa tider är det väsentligaste. Allra sist kom fotografen och »knäppte» oss och att vi se riktigt bra ut, kunna våra kamrater nu konstatera av Morgonbris.

Till alla deltagarna i konferensen och särskilt till våra värdar i Slottsbron sändes härmed ett hjärtligt tack.

Referenten.

En bortgången kamrat.

Den äldsta medlemmen inom Ystads Soc.-dem. Kvinnoklubb, fru Elna Hjalmar, har gått bort.

Många värma tankar ägna kamraterna henne för den tillgivenhet hon hyste för vår rörelse. I 18 år har hon oavbrutet tillhört klubben och var vid sin död 67 år. Alltid vaken och intresserad för arbetet deltog hon intill det sista och var särskilt ivrig för allt upplysningsarbete inom vår rörelse.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Ljusdal.

Efter en stor bröddemonstration den 27 april i år bildades Ljusdals soc.-dem. kvinnoklubb.

Ingen av medlemmarna hade tillhört någon förening förut och det blev att arbeta med att uppehålla intresset hos medlemmarna samt få flera till. Det är inte så gott. Man vet inte hur ett protokoll skall svarvas ihop, inte hur man skall forma till innehållet av ett möte. Men det var inte värt att ge tappt för det. Kunde man bara få någon som talade om det nödvändigaste, talade om vad vi skulle arbeta för o. s. v., skulle det nog gå.

Sitt första offentliga möte hade klubben den 12 augusti, då undertecknad var kallad som talare. På e. m. hölls först klubbmöte med instruktion om de viktigaste föreningsgöromålen samt diskussion över frågan: Är det nödvändigt att arbetarekvinnorna organisera sig? Inledare: undertecknad.

Kl. 6 e. m. hölls det offentliga mötet med föredrag över »Arbetarekvinnorna, våra förhoppningar, möjligheter och skyldigheter». Föredraget mottogs med allmän belåtenhet. Må de intresserade kvinnorna från detta möte behålla sitt intresse tills föreningen får sitt nästa möte. Och må detta vara början till en allmän uppräckning bland kvinnorna i Hälsingland.

Agnes Söderqvist.

Kvinnliga yrkesinspektörer.

Motion om att Landssekretariatet måtte söka utverka flera kvinnliga yrkesinspektörers tillsättande hade av styrelsen för Sv. Bryggeriarbetareförbundet väckts vid Landsorganisationens kongress, som i den för kvinnorna ytterst viktiga frågan antog följande uttalande:

Inseende det fördelaktiga i att viss del av yrkesinspektionen utövas av kvinnliga representanter, hemställer kongressen till socialdemokratiska riksdagsgruppen, att verka för tillsättandet av flera kvinnliga yrkesinspektörer.

Som representanter å Landsorganisationens i Stockholm nyss avslutade kongress från kvinnohåll fungerade från Stockholm Anna Johansson (Bryggeriarb.), Karin Karlsson (Sv. Grov- och Fabriksarb.) och från Landskrona Anna Almkvist (Sv. Skrädderiarbetareförb.).

Och de kunde nog känna sig väl så pampiga, ty det är nu icke mindre än 12,000 kvinnor, som äro anslutna till Landsorganisationen.

Fernqvists Kappaffär
33 Drottninggatan **33**
 n. b. och 1 tr. upp
 Stort lager av in- och utländska nyheter
 i
Damkappor, Dräkter och Kjolar
 till billiga bestämda priser.
 Obs! Beställningsavdelningen.

PARAMINT
PASTILLER
FÖRORDAS AV LÄKARE.
 vid sjukdomar i munhåla och svalg
 Effektivt skydd mot smitta vid
 epidemier. FLASKOR OM 50 ST. KR. 1.25
 A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
 Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Från Frankrike.

Ett nytt avtal har träffats mellan ammunitionsarbetarna och franska regeringeu, varigenom olika lönegrader samt minimilön för Paris fastställts. För kvinnorna är detta särskilt viktigt, emedan de härigenom erhållit lika lön med männen för samma arbete. Deras villkor hava varit mycket dåliga förut och detta är ett glädjande resultat av en lång och intensiv kamp från deras sida.

De socialistiska kvinnorna i Paris skola nu organiseras i distriktssektioner och särskilda mått äro vidtagna för att förhindra att minoritetens åsikter bliva förbisedda vid gruppens generalmöten.

Ogifta änkor.

I storhärtdömet Baden och i Sachsen hava order utfärdats att "ogifta änkor" skola erhålla samma lagliga rättigheter som lagvigda änkor. De hava sålunda fått rätt att antaga mannens namn och barnen skola behandlas såsom legitima.

Anslutningen till kongressfonden.

Vi hade tänkt att införa förteckning över de till kongressfonden anslutna klubbarna, men då deras antal ännu endast är 10 så vilja vi i stället giva en ytterligare uppmaning att upptaga frågan till behandling. Något mera intresse för en gemensam fond till varandras hjälp trodde säkerligen kongressen att det fanns ute hos kamraterna.

Låt ej nästa möte avhållas utan behandling av denna fråga.

Centralstyrelsen.

Litteratur.

S. Grumbach: Zimmerwalds stora misstag. Tidens förlag. 1 kr.

"Zimmerwalds stora misstag" är en uppseendeväckande bok om den nya Internationalen, vars män, och då i synnerhet Lenin, Grimm och Radek, belysas med skoningslös skärpa. Författaren är en i vida internationella kretsar känd tysk socialdemokrat. Boken är skriven med omutlig logik och ett friskt levande språk.

Men vad som gör den även allmänt intressant är dess ingående och vederhäftiga behandling och utredning av skuldfrågan i detta krig. Författaren, fast tysk, har mod och styrka att säga sanningen, hård och beklämmande och inte väcker.

Vi rekommendera boken till det bästa åt alla, som önska att ingående taga del av icke blott Zimmerwalds förkamp i karaktäristik och lära, utan även det stora problem som heter skuldfrågan i kriget. J.

Hos kämpande folk, av komminister Harald Hallén, minnen och intryck från en studieresa i Tyskland och Belgien. Tidens förlag. Pris 1:75.

Med verkligt objektivitet och utan skönmålningar ger författaren en livlig bild av Tyskland i krig. Med stöd av samtal med männen i ledet och menige man hemma i landet, med fångar och invalidier har författaren fått fram en god helhetsbild av kriget sådant det framstår för de däri deltagande och berörda.

Vad den intresseväckande boken framförallt låtit en förstå är den fruktansvärda allvarstygnd kriget ingjutit bland folkets alla lager, men också hur kriget verkat revolutionerande på det politiska och sociala tänkesättet i vida kretsar.

"Och staden var av renaste guld."

Av J. F. Gould.

Översättning av Lisa Lille.

En den hemskaste krokodil stirrade mig in i ögonen när jag kom in i stadens museum. Museum bör komma av muser, det vill säga gudinnor för sång, musik och annat skönt, därför förvånade det mig när jag härom dagen gick in på ett museum, att jag skulle möta något så fult som en krokodil. Men likväl hängde den där, brun och dammig, på en vägg.

När jag vände mig från den, vad tro ni jag stötte på? Jo, en mumie med stirrande ögon och styv hals, och när jag flydde från denne egyptier rusade jag rakt på en staty, som föreställde S:t Görän, dödade draken med sitt spjut.

"Herre Gud", stammade jag för mig själv, "är detta de saker, som Lancashires befolkning älska att ha. Här kommer jag, en främling, till staden och går på ett museum för att få se planer över breda gator och vackra hus, bilder av alla sköna platser i omgivningarna, modeller till sunda verkstäder och fabriker, prov på de vackra saker, som förfärdigas, och sist och bäst: tavlor över lyckliga hem och lyckliga människor. Sedan skulle jag gå ut bland andra och berätta dem hur klokt det vore att följa den här stadens exempel. Museet skulle vara liksom en spegel, i vilken man kunde se platsen, dess invånare och deras arbete. Men vad finner jag: en krokodil, en mumie och S:t Görän, som dödar en drake, i stället för att förstöra smutsen i ett fattigkvarter eller stryka bort litet av överflödet från rikemans bord.

Men muséer, som borde lära en allt om staden, säga en mycket litet. Det var den modige skotten, Patrick Geddes, som först påpekade för mig ett museums egentliga mening. Det var även han som i en av sina böcker skrev ned tre frågor, vilka vi borde hålla som

ALLTID SISTA NYHETER

inom avdelningen för

Besök vår moderna
Fotografi-Atelier.

Fina och välgjorda
Barn-Kläder

för Gossar och Flickor i alla åldrar.

Finare Flick- och Dam-
Skrädderi

Specialité: Dräkter och Kappor.

Välsorterad
Barnekipering

för barn i alla åldrar samt Kemfels skoden.

Prima, reella varor. Billiga, bestämda priser.

PAUL U. BERGSTRÖMS A|B
Fullständig Barnekipering.

74 :: 76 :: 78
DROTTNINGGATAN
STOCKHOLM

Den röda rosen, den vackraste valblomman får icke saknas vid något VALMÖTE!

en religion: 1) Är staden eller platsen vacker? 2) Är arbetet hygieniskt? 3) Äro arbetarna friska och goda människor? Dessa äro de tre stora frågorna att göra, när man kommer till en plats, det må nu vara London eller Newyork eller Stockholm.

Mannen, som skrev bibelns sista bok, hade en underbar dröm om en stad, som var så skön och befolkad av så goda medborgare, att han kallade den "Gyllene staden" eller "Staden av renaste guld".

I en av Geddes böcker finns det kartor, täckta av stora, svarta fläckar. Dessa fläckar betyda, dels att landet är tätt befolkat, dels att marken ger kol. Sådana finnas kring Newcastle, Sheffield, London och en massa andra städer. På dessa svarta fläckar leva miljoner av människor, båtar gå på kanaler, tåg rusa på sina skenor, arbetare släpa i sina gruvor, kapitalister räkna sina pengar och mödrar vårda sina barn, ofta under suckan, ty livet är hårt att leva för dem.

Jag hörde en gång en man tala om ett av dessa koldistrikt. "Här finns", sade han, "kolgruvor, sju miljoner människor och inte ett grönt träd."

Han menade: inte en plats, där man kunde inandas den friska luften.

England har många av dessa samlingar av städer, där människor arbeta och roa sig, skratta och gråta, taga sitt bröd ur samma mark, arbeta i samma fabriker. Vore det inte då klokast att ha samma styrelse med samma intressen, i stället för att som nu ha olika stadsfullmäktige i varje stad, vilka se snett på varandra. Geddes kallar dessa samlingar "stadssvärmor" och föreslår att förtroendemännen från varje stad skulle sammanträda och arbeta på att göra trakten hälsosam, arbetet sundare och människorna bättre klädda, närda och uppfosttrade.

Tre hurra för dessa förbättrade stadssvärmor. En dag skall kanske en flygare, som far över landet, se fabriker utan rök, städer utan fattigkvarter, strömmar utan smuts, folk utan trasor och samhällen utan klasser. Då kommer han att mumla för sig själv:

"Detta är, som poeten sade, en stad av renaste guld."

Hur underligt det än kan låta, så fanns det mer av gyllene tid fordomdags än nu, det var innan banker, växlar, "kompanier" och aktier hade uppfunnits. Geddes visar oss en

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären **SOLIDAR,**

Vasagatan 2, STOCKHOLM.

karta av staden Salisbury under det trettionde århundradet och då fanns där många trädgårdar, men under det nittonde äro de flesta av dessa överbyggda med tättpackade hus och under tiden trycka tidningarna meddelanden om vinster på bröd och smör, vinster på tyger och vinster på rum, i vilka mänskligheten lever, arbetar, lider och dör.

Till och med köken voro bättre förr än vi ha dem nu. Varför skola miljoner av kvinnor dagligen arbeta så hårt och tålmodigt i skumma kök, där de knappast ha rum att vända sig? Geddes visar i sin bok en tavla från gamla Edingburgs storgata. Där voro husen försedda med gallerier och i dessa syntes kvinnor sysselsatta med sitt husliga arbete, medan den friska vinden spelade om dem. Den gyllene staden måste ha rena, luftiga kök, och husmödrarna måste få ha sitt ord med i laget vid nya planeringar. Skulptörer skola utforma sköna bilder, musiker spela ljuva toner och poeter lyfta människoanden till högre rymder i denna stad av renaste guld, rännstenar skola spolras, floder flyta friska, luften skall vara ren, maten oförfalskad, kläderna gedigna, kvinnor skola arbeta i luftiga kök, barn sjunga i blommande trädgårdar, men kapitalisten, krokodilen, den skall tillhöra det förflutna.

Lever, tvålkungen, byggde trädgårdsstaden vid Port Sunlight, Cadbury, kakaokungen, byggde den vid Bournville och Vivian, snickarremästaren, startade den första kooperativa villatomtföreningen. Detta är små glimtar av ljus i de stora, svarta fläckarna. Intet land får ge tappt förrän alla dess fattigkvarter förvandlats till trädgårdsstäder med vackra villor och välvärdade täppor.

Men hava vi makt att utföra något dylikt? Makt! Naturen är full av makt. Människoviljan är makt. Vet ni inte att ebb och flod skola driva våra maskiner, vattenfallens "vita kol" driva våra tåg? Vet ni ej, att världens arbetare äro en oerhörd makt i det godas tjänst?

Kvinnorna

böra köpa

RÄTT eller ORÄTT

Kvinnorna, arbetarrörelsen och rösträtten.

Nyutkommen broschyr

av

Julia Ström-Olsson.

16 sidor.

10 öre

En rolig, lättläst och med bitande ironi mot svenska högern laddad agitationsskrift. 25 % rabatt vid köp av större antal.

Rekvirera från

**Tidens förlag,
Stockholm.**

Unga socialister, kom och bygg, kom och bygg! Det är för detta ändamål ni fått livet.

Och staden skall bli som av renaste guld.

Huru skola vi kläda oss?

Sidentyger.

Sedan silket blivit spunnet och därpå genom tvättning i tvålvatten befriats från limämnet tynges det, ty den vid tvättningen förlorade vikten, cirka 25 %, måste ersättas. Detta sker i färgerierna genom tillsats i färg- och tyngningsbadet av vinstenslösning, garvsyra eller metallsalter av tenn och järn m. m. Det är oftast ej nog med att man ersätter viktförlusten, utan man tynger silket än mer, ända från 3—15 gånger dess ursprungliga vikt. De fördelar man därigenom ernår äro, att sidentygerna bliva tjockare, greppet fylligare, det frasande ljudet större och att priset blir billigare. Dessa fördelar uppväga ej nackdelarna, ty de tyngade sidentygernas hållbarhet och styrka avtaga i samma proportion, som vikten tilltager. De brytas lätt och taga även skada av sol och luft.

RADIUS-KÖKET

ersätter fullkomligt gas.

**Tillverkas endast av mäs-
sing emedan fotogenkök
- - av stål rosta. - -**

Säljas hos alla Järn-, Bosättnings-
och Kooperativa affärer, samt hos

AKTIEBOLAGET RADIUS, STOCKHOLM.

ALLMÄNNA SPARBANKEN

Högsta gällande ränta.

En kinkig äkta man

kan ofta vara svår nog att tillfredsställa. Mången liten husmoder har bävat vid tanken på sin äkta hälfts missnöje när allt ej varit som det skulle.

Och medges måste att oskurdade kaffepannor, anlupna mässingsluckor o. s. v. göra just ingen glad.

Men även den strängaste hustryran

blir absolut nöjd

med resultatet om alla metallföremål i hemmet skuras med »Röda Björn».

Detta utomordentliga putsmedel är oöverträffat. Det har nämligen förmåga att snabbt och varaktigt blanka alla metaller. Det sparar tid och skonar händerna.

För husfredens skull bör Ni därför alltid putsa med

Röda Björn.

Putspulvret Röda Björn säljes överallt i burkar à 25 öre.

*Du, som vill på allvar spara:
Vad du äger, väl bevara!*

Tänk på den strofen, när det gäller en sådan klenod som friska, starka tänder. Hälsa och skönhet äro i hög grad beroende av tändernas tillstånd. Den dagliga munvården blir bäst och billigast tillgodosedd med

Lazarol Tand-Crème i dubbelstora tuber à 75 öre.

Lazarol-Munvatten i gröna flaskor à kr. 2: 50.

Tyngat siden igenkännes därpå att glansen är hög, greppet fylligt och det frasande ljudet stort. Icke tyngat siden äger däremot ej så stor glans. Det kännes mjukt, skrynklas ej lätt och det frasande ljudet är ej så framträdande.

Genom det höga pris, som silket betingar, har även framtingats en ersättningsprodukt för silke, nämligen konstsilke.

År 1885 lyckades det en fransk kemist, greve de Chardonnet, att på kemisk väg framställa en silkesliknande tråd av cellulosa (bomull, granträd och halm). Genom salpeter och svavelsyra förvandlas cellulosan till bomullskrut. Detta löses genom alkohol och eter till en kolloidumliknande massa. Denna massa pressas med mycket starkt tryck (hydrauliskt) genom fina glasrör (därav namnet glassiden) antingen direkt ut i luften eller genom vatten.

Arbetareringens Bank

Grundad 1883 :: STOCKHOLM.

Huvudkontor

Kornhamnstorg 61.

AVDELNINGSKONTOR:
Kungsgat. 60, Norrlandsgat.
2, Humlegårdsgat. 7. - Ny
näshamn. - Eskilstuna.
Söderhamn.

Kassafack fr. 5 kr. pr år vid samtl. kontor

Aktiebolaget Nya Banken.

Emottager insättningar till högsta gällande ränta.

Tråden stelnar genast och den har nästan samma finlek som den äkta silkestråden. Konstsilke kan ej färgas som garn, utan färgningen sker av den flytande massan. För att konstsilket så mycket som möjligt skall likna det äkta silket tillsättes olika medel till kolloidummassan i form av fernissa, gelatin och olja m. m.

Konstsilke har en påfallande stickande glans, är hårdare och äger ej samma styrka som äkta silke. Genom sin sprödhet lämpar det sig till inslag i väven och till modevaror, av vilka man ej fordrar så stor hållbarhet, till garneringsbårder, fransar och tofsar, band att kläda hattar med och hårnät. Billiga silkeskoftor äro oftast av konstsilke.

Tillverkningen av konstsilke tilltager år från år. Konstsilkefabrikationen var år 1910 5 miljoner kilo. Genom att det äkta silket ofta mycket tynges och därigenom förlorar i styrka, men däremot konstsilket alltjämt förbättras utjämns skillnaden i hållbarhet dem emellan alltmer.

För att säkert kunna skilja mellan konst- och äkta silke kan man undersöka sidenet genom förbränningsprovet. Man bör undersöka trådarna både från varp och inslag. Brinna trådarna med klar låga och utan lukt av svett hår samt att det bildas s. k. falaska är det konstsilke. Brinna trådarna med fladdrande låga och med lukt av svett hår samt med askbildning i form av en liten kula är det ötyngat, äkta silke. Om trådarna liksom förkolna vid förbränningen och svag lukt framträder är det tyngat, äkta silke. Bränner man hela sidenlappen och tygets hela struktur blir synlig samt svag lukt framträder ser man än tydligare, att det är tyngat äkta silke.

Det gäller vid inköp av sidentyger att man ej köper och betalar en konstsilkesvara eller en mycket tyngad sidenvara, som om den vore av gott ötyngat silke.

Esq.

Läs och sprid MORGONBRIS din egen tidning!

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiärbefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. för-
måner.

Soc.-dem. kvinnornas centralstyrelse:

Ordf.: Fru Anna Sterky, Barnhusg. 16, 1 tr. A. T. 72 90.

Korresp. sekr.: Fru Agda Östlund, Upplandsgatan 61, 4 tr. A. T. Vasa 20 86.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 2:a måndagen i månaden kl. 8 e. m. å Bryggeriarb.-förb exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. å Folkets Hus' C-sal.

Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb

avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 3.30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4,30 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m.

Styrelsen.

Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen.

Stockholms Tjänarinneförening

avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Åhus soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ord. möte 2:dra måndagen i månaden kl. 1/2, 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm.

Styrelsen.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i P-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.